

Sygn. akt I ACa 124/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Ryszard Iwankiewicz
Sędziowie:	SSA Halina Zarzeczna SSA Dariusz Rostał (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2012 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa I. C. i K. C.

przeciwko (...) Bank Spółce Akcyjnej w W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 28 października 2011 r., sygn. akt I C 168/11

uchyla zaskarżony wyrok i znosi postępowanie przed Sądem Okręgowym w Koszalinie poczynając od dnia 29 czerwca 2011 roku i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koszalinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Dariusz Rostał Ryszard Iwankiewicz Halina Zarzeczna

Sygn. akt I ACa 124/12

UZASADNIENIE

Powodowie I. C. i K. C. domagali się pozbawienia wykonalności w całości tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z 12 sierpnia 1999 roku, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w K. z 26 sierpnia 1999 roku, wydanego w sprawie I Co 930/99, będącego podstawą prowadzenia egzekucji przez pozwany (...) Bank S.A. w W..

W odpowiedzi na pozew, (...) Bank S.A. w W., wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 28 października 2011 roku Sąd Okręgowy w K. pozbawił wykonalności bankowy tytuł egzekucyjny (...) Banku Spółki Akcyjnej II Oddziału w K. z dnia 12 sierpnia 1999 roku w sprawie o sygnaturze akt 60/99, zaopatrzony w klauzulę wykonalności przez Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 30 sierpnia 1999 roku w sprawie o sygnaturze akt I Co 930/99 w części, to jest co do zapłaty przez osobę trzecią Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Budowlane (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. należności głównej w kwocie 107.000 złotych dokonanej w dniu 5 września 2007 roku; w pozostałej części powództwo oddalił; koszty procesu zniósł wzajemnie między stronami.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Na mocy umowy nr (...) z 18 stycznia 1997 roku, poprzednik prawny pozwanego (...) Banku S.A. z siedzibą w W., udzielił powodom K. C. i I. C. kredytu na urządzenie gospodarstwa rolnego z dopłatami do oprocentowania ze środków Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Zabezpieczeniem udzielonego kredytu była między innymi hipoteka o wartości 107.000,00 złotych ustanowiona na nieruchomości położonej w B., dla której prowadzona była księga wieczysta nr KW (...).

Powodowie zaprzestali spłaty należności wynikających z umowy kredytu.

12 sierpnia 1999 roku pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko powodom wskazując, że wysokość zobowiązania na dzień wystawienia tytułu wynosi 205.613,29 zł należności głównej. W treści zawarto nadto stwierdzenie, że od przedmiotowych kwot naliczane są odsetki ustawowe.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z 13 września 1999 roku, wydanym w sprawie I Go 931/09, powyższemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nadano klauzulę wykonalności.

Na podstawie tego tytułu Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w K. S. S., na wniosek wierzyciela z 4 października 1999 roku, wszczęła egzekucję z nieruchomości stanowiących własność dłużników i położonych na terenie gminy B., dla których urządzone były księgi wieczyste KW nr (...), (...), (...). W ramach czynności egzekucyjnych Komornik Sądowy dokonał zawiadomienia dłużników o wszczęciu egzekucji, wezwał do zapłaty należności wynikającej z tytułu egzekucyjnego. Na wniosek Komornika dokonano w księgach wieczystych nieruchomości objętych egzekucją wpisu wzmianki o wszczęciu egzekucji. W toku egzekucji wierzyciel rozszerzył postępowanie egzekucyjne, które na podstawie jego wniosku objęło dodatkowo nieruchomości — działki gruntu opisane w księdze wieczystej Kw (...).

Mimo przedsięwziętych czynności, w tym ogłoszonych licytacji nieruchomości, postępowanie egzekucyjne zostało ostatecznie umorzone w dniu 8 września 2006 roku, wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

W toku prowadzonej egzekucji Komornik Sądowy Rewiru III przy Sądzie Rejonowym w K. ustalił, że aktem notarialnym — umową spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z 29 lipca 2004 roku (rep A nr (...)) - została zawiązana spółka z o.o. (...) w K.. Udziałowcami spółki byli I. i K. C. , którzy objęli 20 udziałów w kapitale spółki pokrywając je aportem w postaci działek gruntu nr (...), (...), (...), (...) opisanych w KW (...). Następnie aktem notarialnym z 10 listopada 2004 roku rep. A nr (...) — umową przeniesienia własności nieruchomości w wykonaniu umowy spółki —I. i K. C. przenieśli na spółkę (...) własność opisanych działek gruntu. Przedsiębiorstwo Produkcyjno — Budowlane(...) sp. z o.o. w K. nabywając nieruchomość stała się dłużnikiem rzeczowym pozwanego Banku.

Powodowie dokonywali nieregularnych wpłat na poczet zobowiązań wynikających z umowy kredytowej. Powód I. C. zezwolił pozwanemu na dokonywanie wszelkich dyspozycji wpłacanymi środkami, co wyraził w piśmie z dnia 24 kwietnia 2007 roku. Jednocześnie, w dalszej korespondencji kierowanej do pozwanego Banku, potwierdził istnienie i wysokość długu, wnosząc o umożliwienie spłaty jego zadłużenia w pozostałej kwocie 400.000 złotych do końca 2008 roku.

Na dzień 4 września 2007 roku zadłużenie powodów z tytułu umowy kredytu nr (...), wykazane w księgach (...) Banku S.A. z siedzibą w W., wynosiło łącznie 562.090,38 zł, w tym należność główna 130.770,49 zł, odsetki ustawowe w wysokości 274.236,46 zł, należność z tytułu dopłat do kredytu ARiMR 15.025,21 oraz odsetki od tych należności 142.058,22 zł.

Na dzień 13 marca 2008 roku zadłużenie powodów wynosiło łącznie 409.438,06 zł. Tytułem spłaty zadłużenia wynikającego z umowy kredytowej w okresie od listopada 2005 roku do lutego 2008 roku – wpłaty dokonywane przez powodów, księgowane były przez (...) Bank SA. w W. według uznania pozwanego. Znaczna część kwot zarachowana została na poczet spłat dopłat do kredytu ARiMR i kosztów egzekucji, a tylko w niewielkim stopniu przeznaczona na poczet należności głównej.

Z kwoty wpłaconej w dniu 5 września 2007 roku przez (...) sp. z o.o. w wysokości 186.654,00 zł., jedynie 29.565,84 zł zarachowane zostało na poczet należności głównej, kwotę 15.025,21 zł. zaliczono na spłatę dopłat do kredytu ARiMR a 142.062,95 zł. zaksięgowano na spłatę odsetek ustawowych od dopłat do kredytu ARiMR.

W dniu 26 marca 2008 roku wierzyciel (...) Bank S.A. w W. ponownie wystąpił do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w K. o wszczęcie egzekucji, na podstawie tytułu wykonawczego, w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności i wyegzekwowanie od dłużników K. C. i I. C. należności głównej w kwocie 127.335,63 zł wraz z ustawowymi odsetkami.

Na dzień 2 stycznia 2009 roku zadłużenie powodów z tytułu umowy kredytu nr (...), wykazane w księgach (...) Banku S.A. z siedzibą w W., wynosiło łącznie 398.526,04 zł, w tym należność główna w kwocie 104.471,40 zł, odsetki ustawowe w wysokości 293.386,54 oraz 668,10 zł tytułem kosztów egzekucji sądowej.

W 2009 roku (...) Bank SA. w W. wystąpił z pozwem przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Budowlanemu (...) sp. z o.o. w K. o zasądzenie kwoty 398.526,04 wraz z należnościami ubocznymi z ograniczeniem odpowiedzialności tej spółki do nieruchomości położonej w B. gmina B., dla której prowadzona był księga wieczysta KW (...). Wyrokiem z 30 kwietnia 2009 roku Sąd Okręgowy w K. VI Wydział Gospodarczy w sprawie z powództwa (...) Banku S.A. z siedzibą w (...) przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno – Budowlanemu (...) sp. z o.o. w K. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 104.471,40 zł oraz zastrzegł pozwanemu prawo do powoływania się w toku egzekucji zasądzonego od niego świadczenia pieniężnego na ograniczenie odpowiedzialności dla nieruchomości położonej w B. gmina B. dla której Sąd Rejonowy w K. prowadzi księgę wieczystą (...).

Wyrokiem z 17 września 2009 roku Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie I ACa 442/09 zmienił zaskarżony wyrok, w ten sposób, że oddalił powództwo o zapłatę kwoty 104.471,40 złotych oraz uchylił rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w którym zastrzeżono pozwanemu Przedsiębiorstwu Produkcyjno - Budowlanemu (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. prawo do powoływania się w toku egzekucji zasądzonego od niego świadczenia pieniężnego na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości położonej w B. Gmina B. dla której Sąd Rejonowy w K. VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi Księgę Wieczystą (...).

W dniu 19 kwietnia 2011 roku powodowie otrzymali zawiadomienie Komornika Sądu Rejonowego w K. o wszczęciu egzekucji z nieruchomości gruntowych dla których prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w K. księga wieczysta KW (...). Dla tych nieruchomości sporządzone zostało obwieszczenie o drugiej licytacji wymienionych nieruchomości.

Również w dniu 19 kwietnia 2011 roku powodowie otrzymali zawiadomienie Komornika Sądu Rejonowego w K. o wszczęciu egzekucji z nieruchomości gruntowych dla których prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w K. księga wieczysta KW (...). Dla tych nieruchomości sporządzone zostało obwieszczenie o pierwszej licytacji wymienionych nieruchomości.

Na dzień 20 czerwca 2011 roku zadłużenie powodów z tytułu umowy kredytu nr (...), wykazane w Księgach (...) Banku S.A. z siedzibą w W., wynosiło łącznie 434.617,92 zł, w tym należność główna w kwocie 103.203,89 zł, odsetki ustawowe

liczone od dnia 12.08.1999r. do dnia 19.06.2011 r. 326.509,38 zł oraz 4.904,65 zł. z tytułu kosztów postępowania egzekucyjnego.

Po tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w części.

Sąd Okręgowy w oparciu o treść art. 117 k.c., art. 118 k.c. i art. 123 § 1 k.c. uznał, że zgłoszony przez powodów zarzut przedawnienia jest nieuzasadniony. Sąd wskazał, że powodowie nie sprecyzowali, które z należności miały ulec przedawnieniu, o które odsetki chodzi, w jakich wysokościach i terminach. Pozwany bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko powodom 12 sierpnia 1999 roku, a od tego czasu podejmował czynności, które skutecznie przerywały bieg terminu przedawnienia. Za czynność taka uznać należy już samo złożenie przez pozwanego Bank wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, która została nadana postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z 30 sierpnia 1999 roku. Pierwsza egzekucja na podstawie kwestionowanego tytułu wszczęta została na podstawie wniosku wierzyciela z 29 września 1999 roku. Brak podstaw do przyjęcia, że roszczenie wynikające z przedmiotowego tytułu uległo przedawnieniu w jakimkolwiek zakresie.

Sąd pierwszej instancji uznał, że wymienione czynności wierzyciela, w tym wszczęcie egzekucji, która ostatecznie została umorzona na mocy postanowienia z 18 czerwca 2006 roku, przerwało bieg terminu przedawnienia. Nastąpiły zatem skutki wynikające z treści art. 124 § 1 i 2 k.c. czyli termin przedawnienia zaczął biec na nowo, a co istotne ponowne rozpoczęcie biegu przedawnienia przerwane przez czynności przed organem powołanym do egzekwowania roszczeń, nastąpiło dopiero .z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania. Skoro zatem pierwsza egzekucja zakończyła się na podstawie postanowienia z 18 czerwca 2006 roku, zatem wszczęcie kolejnej egzekucji, w sprawie Km 423/08, na podstawie wniosku z 26 marca 2008 roku, zarzut przedawnienia jakichkolwiek roszczeń z kwestionowanego tytułu wykonawczego, jest nietrafiony.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy nie uwzględnił zarzutu przedawnienia.

Sąd Okręgowy po przytoczeniu treści art. 840 §1 pkt. 2 k.p.c. wskazał, że strona powodowa powołała się na podstawę ujętą w art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c., podnosząc, że na skutek spełnienia świadczenia w całości przez osobę trzecią tj. (...) spółkę z o.o. w K., świadczenie wynikające z tytułu wykonawczego nie może być egzekwowane.

Sąd pierwszej instancji określił, że na gruncie rozpatrywanej sprawy część okoliczności faktycznych było w istocie bezspornych. W szczególności żadna ze stron nie kwestionowała faktu zawarcia umowy kredytowej, zaniechania przez powodów regulowania należności wynikających z przedmiotowej umowy i w konsekwencji wystawienia przez pozwanego Bank tytułu wykonawczego, na podstawie którego przeciwko powodom skierowana została egzekucja. Spór w niniejszej sprawie koncentrował się w istocie na kwestii istnienia nadal zobowiązania powodów wobec pozwanego, w kontekście wpłaty dokonanej przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Budowlane (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K.. Sąd wskazał, że spółka (...) z chwila nabycia nieruchomości obciążonej hipoteką stał się dłużnikiem rzeczowym pozwanego Banku do wysokości wskazanej hipoteki. Z wpisu dokonanego w księdze wieczystej (...) wynika, że wpisana hipoteka na nieruchomości - działce nr (...) w miejscowości B. jest hipoteką umowną zwykłą, a suma hipoteki wynosi 107.000 złotych. Hipoteka zabezpieczała spłatę wierzytelności wynikającej z umowy kredytu na urządzenie gospodarstwa rolnego. Zabezpieczała przy tym roszczenie główne. Co prawda hipoteka, stosownie do treści art. 69 ustawy z 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece, może zabezpieczać również roszczenie o nieprzedawnione odsetki ustawowe, jednakże na gruncie niniejszej sprawy pozwany Bank, nie podnosił, że ma prawo naliczania tego typu odsetek, na podstawie umowy kredytowej nr (...). Bezspornym między stronami pozostawało, że Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Budowlane (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. dokonała w dniu 5 września 2007 roku na spłatę zobowiązań wynikających z umowy kredytowej kwotę 186.654,00 zł. Pozwany kwotę tę zaliczył na spłatę zobowiązań dłużników I. i K. C., ale tylko w minimalnym zakresie zaliczył ją na spłatę należności głównej (dowód k. 9 akt).

Zdaniem Sądu Okręgowego w okolicznościach niniejszej sprawy, zasadnicze znaczenie miało zatem określenie zakresu odpowiedzialności dłużnika rzeczowego, jakim była spółka (...).

Istotą ustanowienia hipoteki jest powstanie odpowiedzialności rzeczowej, polegającej na tym, że wierzyciel może dochodzić zaspokojenia swojej wierzytelności z przedmiotu zabezpieczenia w wysokości jego wartości. Nabywca nieruchomości, przejmujący w umowie ze zbywcą dług hipoteczny, odpowiada za ten dług rzeczowo. W okolicznościach niniejszej sprawy dług rzeczowy ograniczony był kwotą 107.000 złotych i co istotne zabezpieczał on jedynie roszczenie główne. Pozwany Bank zobligowany był zatem, z uiszczonej kwoty w wysokości 186.654,00 zł, na poczet należności głównej zaliczyć właśnie 107.000,00 zł. Odmienne zarachowanie dokonanej wpłaty, pozostawało w sprzeczności z istotą odpowiedzialności dłużnika "rzecowego, jaki była spółka (...). Bez znaczenia przy tym pozostaje okoliczność, że powód zezwolił pozwanemu na dokonywanie wszelkich dyspozycji wpłacanymi środkami. Zgoda ta nie uprawnia pozwanego do całkowitej dowolności w zarachowaniu wpłacanych środków, w szczególności, księgowaniu ich w sposób sprzeczny z przepisami prawa. Sposób zarachowania wpłaty dokonanej tytułem zapłaty za dług przez dłużnika rzeczowego, w sposób uczyniony przez pozwanego Bank, wypaczał sens długu rzeczowego, ograniczonego kwota 107.000 złotych należności głównej.

Sąd dał wiarę dowodom stanowiącym podstawę ustaleń faktycznych, jako spójnym, logicznym, znajdującym wzajemne potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym. W części Sąd dokonał ustaleń w oparciu o fakty bezsporne dla stron.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1. sentencji wyroku,

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy oddalił powództwo (pkt. 2. sentencji wyroku). Wprawdzie z akt sprawy wynikało, że powodowie dokonywali dalszych spłat, w treści pozwu powoływali się jednak tylko na okoliczność związaną z dokonaniem w dniu 5 września 2007 roku przez spółkę (...) wpłaty kwoty 186.654,00 zł. Wskazana spółka, jako dłużnik rzeczowy, mogła odpowiadać jedynie do wysokości kwoty zabezpieczonej hipoteką na nieruchomości, którą nabyła od powodów, tj. do 107.000 złotych. Co więcej, opowiedzieć należy się za poglądem wyrażanym w orzecnictwie Sądu Najwyższego, że dłużnik nie ma możliwości ..wystąpienia z powództwem przeciwegzekucyjnym w sytuacji, gdy należność objęta tytułem wykonawczym została uiszczona dobrowolnie. Sąd oddalając w powyższej części powództwo stoi na stanowisku, zgodnie z którym nie jest możliwe wytoczenie przez dłużnika powództwa opozycyjnego po wyegzekwowaniu przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym.

Wobec uwzględnienia w części żądania, Sąd na zasadzie art. 100 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. zniósł wzajemnie koszty postępowania.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wywiódł pozwany, wnosząc o jego zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji.

Zaskarżonemu orzeczeniu pozwany zarzucił naruszenie art. 68 i art. 69 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, polegającą na jego błędnej wykładni i zastosowaniu do stanu faktycznego, które to uchybienie miało wpływ na treść zaskarżonego wyroku oraz naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez zastąpienie swobodnej oceny dowodów dowolną oceną.

W uzasadnieniu apelacji pozwany zawarł rozwinięcie zarzutów stawianych zaskarżonemu rozstrzygnięciu.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie w całości oraz obciążenie strony pozwanej kosztami postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, biorąc jednak, w granicach zaskarżenia z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

W ocenie Sądu Apelacyjnego postępowanie przed Sądem Okręgowym dotknięte jest nieważnością.

W rozpoznawanej sprawie pełnomocnikiem I. C. w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji był A. K., z którym według twierdzeń I. C. łączył powoda stały stosunek zlecenia.

Zgodnie z art. 86 k.p.c. strony i ich organy lub przedstawiciele ustawowi mogą działać przed sądem osobiście lub przez pełnomocników. Krąg podmiotowy osób, które mogą pełnić w postępowaniu cywilnym funkcję pełnomocnika, a także rodzaj spraw, w jakich osoby te mogą występować w takim charakterze określa art. 87 k.p.c.

Z kolei w myśl art. 87 § 1 k.p.c. pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny, a w sprawach własności przemysłowej także rzecznik patentowy, a ponadto osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również rodzice, małżonek, rodzeństwo lub zstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia.

Powód I. C. w dniu 27 czerwca 2011 roku udzielił pełnomocnictwa A. K. do reprezentowania go w postępowaniu sądowym przed Sądem Rejonowym I Wydziałem Cywilnym w K. w sprawie o syng. akt I C 168/11, w sprawie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności na podstawie umowy o stały stosunek zlecenia z dnia 19 kwietnia 2001 roku (k. 42).

Skoro zatem, z treści powyższego pełnomocnictwa wynika, że powód udzielił A. K. pełnomocnictwa do reprezentowania go przez Sądem Rejonowym K., to A. K. nie mógł być pełnomocnikiem I. C. przed Sądem Okręgowym w K., w którym toczyła się rozpoznawana sprawa.

Ponadto z § 2 przedłożonej do akt sprawy przez powoda umowy dotyczącej stałego stosunku zlecenia z dnia 19 kwietnia 2011 roku zawartej pomiędzy I. C. i A. K. wynika, że strony umowy określając stały stosunek zlecenia mają na względzie, iż: stały stosunek zlecenia obejmuje w szczególności: 1. negocjacje z partnerami i osobami bliskimi zleceniodawców, udzielanie pomocy i porad prawnych, przygotowywanie projektów umów cywilnoprawnych i administracyjnych, uczestniczenie zleceniobiorcy w trakcie przeprowadzania czynności wyjaśniających, a dotyczących zlecających w obecności innej osoby, doradztwo prawne i dochodzenie roszczeń w zakresie powierzonym niniejszą umową zlecenia w sprawach materialnych, w tym spraw majątkowych finansowych i spraw niematerialnych, takich jak ochrona dóbr osobistych zleceniodawców i w związku z tym dochodzonym przez zlecających zadośćuczynieniem za doznaną krzywdę oraz sprawy związane z uzyskaniem odszkodowania i należności od osób zobowiązanych do ich realizacji, w tym także w zakresie spraw pracowniczych, ponadto dotyczy niniejsza umowa praw niemajątkowych spadkowych zleceniodawców i członków jego rodziny, oraz spraw rodzinnych, w tym spraw rodzinnych oraz opiekuńczych, a także wszelkich spraw ubezpieczeniowych w tym ubezpieczeń społecznych, spraw administracyjnych. Niniejsza umowa upoważnia zleceniobiorcę do prowadzenia wszelkich spraw-sądowych i pozasądowych zleceniodawców związanych z prowadzeniem przez nich działalności gospodarczej i rolniczej. Ponadto niniejsza umowa upoważnia zleceniobiorcę do sporządzania projektów pism procesowych i umów oraz redagowanie ich w ramach zleconych prac przez zleceniodawcę i w gotowej postaci uzgodnionej ze zleceniodawcą wysyłanie ich do stosownych instytucji państwowych i samorządowych, w tym do sądów powszechnych i administracyjnych, a także do sądów arbitrażowych i sądów polubownych oraz wysyłanie gotowych pism do osób prawnych i osób fizycznych. Powyższa umowa upoważnia zleceniobiorcę do zawierania i wypowiedzania w imieniu zleceniodawcy umów handlowych o charakterze bieżącym jak i umów o charakterze długoterminowym. Zleceniodawca upoważnia zleceniobiorcę do podpisywania w imieniu zlecającego wszelkich pism związanych z prowadzeniem powierzonej zleceniodawcy pracy zleconej w tym pism procesowych. Niniejsza umowa zlecenia upoważnia zleceniobiorcę do reprezentacji koniecznych interesów zdrowotnych zleceniodawcy i jego członków rodziny przed instytucjami służby zdrowia - takimi jak ZOZ-y i inne. Stały stosunek zlecenia objęty zakresem umowy upoważnia zleceniobiorcę do reprezentowania

mocodawcy przed wszystkimi organami państwowymi i samorządowymi w tym do reprezentacji mocodawcy przed sądami powszechnymi Polskiej Rzeczypospolitej oraz przed Wojewódzkimi Sądami Administracyjnymi oraz Sądami Arbitrażowymi i Sądami Polubownymi.

Z analizy treści powyższej umowy wynika zatem, że w zakres zlecenia nie wchodził przedmiot niniejszej sprawy, tj. pozbawienie wykonalności bankowy tytuł egzekucyjny (...) Banku Spółki Akcyjnej II Oddziału w K. z dnia 12 sierpnia 1999 roku w sprawie o sygnaturze akt 60/99, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przez Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 30 sierpnia 1999 roku w sprawie o sygnaturze akt I Co 930/99 obejmującego wierzytelność wynikającą z umowy nr (...) z 18 stycznia 1997 roku, na podstawie której poprzednik prawny pozwanego (...) Banku S.A. z siedzibą w W., udzielił powodowi K. C. i I. C. kredytu na urządzenie gospodarstwa rolnego z dopłatami do oprocentowania ze środków Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Oznacza to, że A. C. (1) nie mógł być pełnomocnikiem powoda w rozpoznanej sprawie, która nie wchodziła w zakres stały stosunek zlecenia łączącego powoda z A. C. (2) na podstawie umowy z dnia 19 kwietnia 2011 roku.

Występowanie w sprawie w charakterze pełnomocnika strony osoby, która nie mogła być pełnomocnikiem, oznacza brak należytego umocowania, co powoduje nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.). Nienależyte umocowanie pełnomocnika procesowego zachodzi bowiem zarówno wtedy, gdy osoba działająca jako pełnomocnik nie legitymuje się pełnomocnictwem, jak i w sytuacji, gdy osobie takiej strona wprawdzie udzieliła pełnomocnictwa, ale osoba ta nie może być w danej sprawie pełnomocnikiem, gdyż nie należy do kręgu osób, które według ustawy mogą być pełnomocnikami czy to określonych stron, czy też w sprawach danego rodzaju.

W orzecznictwie przez długi okres występowały rozbieżności co do oceny, czy udział w charakterze pełnomocnika osoby, która nim być nie może powoduje zawsze nieważność postępowania, czy tylko wtedy, gdy jej czynności nie zostały potwierdzone.

Przeważało jednak stanowisko, że nie jest dopuszczalne potwierdzenie czynności nienależycie umocowanego pełnomocnika, jeżeli polegało ono na ustanowieniu pełnomocnikiem osoby, która nim być nie może. Chodzi tu bowiem nie o nienależyte umocowanie pełnomocnika polegające na braku pełnomocnictwa, ale na umocowaniu pełnomocnikiem osoby, która z woli ustawy nie może występować w takiej funkcji.

Zatwierdzenie takie nie usuwałoby przeto braku istnienia pełnomocnictwa, bo takie strona udzieliła, ale powodowałoby usankcjonowanie czynności procesowych podjętych przez osobę, której ustawa nie zezwala ich podejmować, co byłoby równoznaczne z przyzwoleniem na podejmowanie - wbrew zakazom ustawy - czynności procesowych, przez osobę, która pełnomocnikiem być nie może.

Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 8 lipca 2008 roku (III CZP 154/07, Lex nr 396255) jednoznacznie stwierdził, że występowanie w charakterze pełnomocnika procesowego osoby, która nie może być pełnomocnikiem, oznacza brak należytego umocowania, powodujący nieważność postępowania – art. 379 pkt 2 k.p.c.

Akceptując powyższy pogląd Sądu Najwyższego, że występowanie w sprawie w charakterze pełnomocnika osoby, która tym pełnomocnikiem nie może być, zawsze oznacza brak należytego umocowania pełnomocnika, stwierdzić należało nieważność całego postępowania przed Sądem I instancji w odniesieniu do powoda I. C..

Natomiast w odniesieniu do powódki K. C., zdaniem Sądu Apelacyjnego, postępowanie przed Sądem Okręgowym dotknięte jest nieważnością, z uwagi na pozbawienie powódki możliwości obrony swych praw.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego powodujące nieważność postępowania pozbawienie strony w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. możliwości obrony swych praw zachodzi wówczas, gdy strona z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, nr 3, poz. 66; z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, Prok. i Pr. 1999, nr 5, poz. 41 - dodatek; z dnia 13 marca 1998 r., I CKN 561/97, niepubl.).

W postanowieniu z dnia 2 lutego 2006 r., (II CZ 134/05, LEX nr 192016) Sąd Najwyższy wskazał, że środki procesowe mające na celu zagwarantowanie stronom ochronę ich praw powinny być przez strony wykorzystywane we właściwy sposób, służący rzeczywiście realizacji tych praw (zob. postanowienie SN z dnia 8 marca 2002 r., III CKN 461/99, LEX nr 54479).

Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw w postępowaniu sądowym oznacza sytuację, w której Sąd nie powinien w ogóle przystępować do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Chodzi tu jednak tylko o takie wypadki, gdy strona rzeczywiście obiektywnie była pozbawiona możliwości działania i obrony swych praw i w następstwie tego nie brała udziału w postępowaniu sądowym (zob. wyrok SN z dnia 13 czerwca 2002 r., sygn. V CKN 1057/00, LEX nr 55517).

Przede wszystkim podkreślić należy, że powódka nie udzieliła pełnomocnictwa A. K. do reprezentowania jej w postępowaniu sądowym przed Sądem Okręgowym w K., co oznacza, że przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że A. K. jest pełnomocnikiem obojga powodów było błędne.

W dniu 29 czerwca 2011 roku Przewodniczący zarządził doręczenie odpowiedzi na pozew A. K. jako pełnomocnikowi powodów, błędnie przyjmując, że A. K. jest umocowany do reprezentowania powódki K. C. (k. 45).

Powódka K. C. nie uczestniczyła w rozprawie w dniu 6 lipca 2011 roku, w związku z czym zobowiązanie jej do osobistego stawiennictwa na rozprawę w dniu 7 września 2011 roku na rozprawie w dniu 6 lipca 2011 roku bez odrębnego wezwania było nieprawidłowe (k. 47).

Z akt sprawy wynika, że Sąd Okręgowy rozpoznawał sprawę na rozprawie w dniu 7 września 2011 roku pod nieobecność K. C., która nie została prawidłowo zawiadomiona o terminie rozprawy (w protokole rozprawy wskazano, że „strona powodowa na ostatniej rozprawie wezwana do osobistego stawiennictwa bez odrębnego wezwania” (k. 84).

Tymczasem zgodnie z art. 214 k.p.c. rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo gdy nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przezwyciężyć. Sformułowanie tego przepisu, a zwłaszcza użycie formy „rozprawa ulega odroczeniu”, czyni oczywistym wniosek, że odroczenie rozprawy następuje z urzędu, jeżeli nieobecność wezwanej strony (lub jej pełnomocnika, a także interwenienta ubocznego i prokuratora oraz innych uczestników postępowania) została spowodowana jedną z przyczyn określonych w przepisie, w tym między innymi nieprawidłowością w doręczeniu stronie wezwania. W tych okolicznościach nie ulega wątpliwości, że w rozpoznawanej sprawie doszło do naruszenia art. 379 pkt 5 w związku z art. 214 k.p.c., ponieważ Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę pod nieobecność powódki K. C. w dniu 7 września 2011 roku, tak więc postępowanie przed Sądem drugiej instancji zostało dotknięte nieważnością.

W tych okolicznościach sprawy uznać bowiem należy, że powódka K. C. została pozbawiona możliwości obrony swych praw i na skutek tego nie mogła brać rzeczywistego udziału w sprawie.

Uzasadnia to uchylenie zaskarżonego wyrok, zniesienie postępowanie przed Sądem Okręgowym w K. poczynając od dnia 29 czerwca 2011 roku i przekazanie sprawy przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c.

SSA Dariusz Rystał SSA Ryszard Iwankiewicz SSA Halina Zarzeczna